Školska vožnja učenika brodarske škole holandskim brodom „Princes Maxima“

Na osnovu veoma aktivne međunarodne saradnje, u okviru EDINNE-a projekta, u kojem se nalazi Škola za brodarstvo, brodogradnju i hidrogradnju iz Beograda, menadžment škole je u svojim kontaktima sa kolegama iz Pomorske akademije u Harlingenu, Holandija, omogućio učenicima nautičke struke (pomorskog i rečnog smera), da provedu pet radnih dana na školskom brodu „Princes Maxima“.

Putovanje do 1860 km (oko 1000 NM) udaljenog grada Harlingena, na severu Holandije, učenici brodarske škole iz Beograda započeli su u ranim jutarnjim časovima 28.06.2010.godine. Nakon 26 časova vožnje autobusom, kroz susedne zemlje i zemlje Evropske Unije, 10 učenika (od kojih jedna učenica), 3 profesora i direktorka škole, stigli su na svoje odredište, na vreme određeno za *prekid s kopnom*, kako se to u pomoračkom žargonu kaže za trenutak isplovljenja broda.

Iako umorni od dugog putovanja, svi su sa nepodeljenom pažnjom i zanimanjem obišli školski centar „MARITIEME ACADEMIE HARLINGEN“, gde su u prisustvu domaćina g-din Martina Vogesa obišli kabinete specijalističke i praktične nastave, trenažer-simulatore za upravljanje morskim i rečnim brodovima, te radionice u kojima učenici samostalno izgrađuju manje brodove i čamce i opremu za njih. Takođe su obišli i internatske zgrade za učenike srednje škole i koledža, kao i restoran i prostorije za vannastavne aktivnosti.

Nakon kratkog odmora i užine, novopridošli članovi posade iz Beograda, ukrcali su se na školski brod, gde ih je dočekao zapovednik kapetan Fišerman, njegov zamenik 21-ogodišnji g-din Jason i motorista sa višedecenijskom stažom g-din Henk (Haenkh).

Uz reči dobrodošlice, g-din Fišerman je izneo nekoliko uvodnih pravila života i rada na brodu, vezane za sigurnost, red i disciplinu, te izvršio podelu učenika prema grupama odgovornosti i zaduženjima za rad na komandnom mostu, glavnoj palubi i u kuhinji. Učenici i profesori su zatim raspoređeni po kabinama, gde im je dodeljena lična oprema za spasavanje.

Zapadnjački tačno, isplovljenje je izvršeno u 13:00 časova, nakon ručka koji je na brodu uvek u 12:30. Ruta koja je određena za plovidbu narednih 5 dana bila je na relaciji Harlingen – Teksel – Alkmar – Amsterdam – Stavoren – Harlingen.

Bez ustezanja, učenici brodarske škole su znalački pristupili svojim dužnostima na mostu i palubi, uključujući se u rad sa svojim vršnjacima iz Holandije, a snašli su se i momci zaduženi za rad u kuhinji.

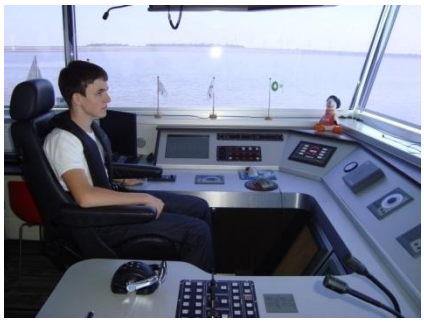

Plovidba do ostrva Teksel (Texel) započela je prolaskom kroz kanal i prevodnicu Tjerk Hedekšlos (Tsjerk Hiddessluisen), iz koje se izlazi na unutrašnje more Vedenzi (Vaddenzee), koje je ostrvima odvojeno od Severnog ledenog mora.

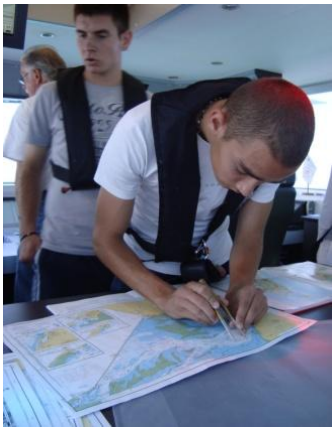

Nakon prevodnice, plovidba unutrašnjim morem Vedenzi odvijala se uređenim plovnim putevima precizno regulisanim IALA oznakama (sistem plutača) kroz plovne pravce Bontjes (Boontjes) i Dovbalgah (Deove Balg). Za vreme plovidbe kroz Vedenzi, naši učenici rečnog smera Gajić Nikola, Dukić Vukan i Dejan Živković, smenjivali su se na kormilu, prokazujući pri tom veoma dobar osećaj za kormilarenje, dok su budući pomorci Bulatović Milan i Brzaković Nikola vešto određivali tačnu poziciju broda na karti koristeći objekte na kopnu i moru. Za to vreme iz kuhinje se mogao osetiti primamljiv miris, tako da su radni motiv i raspoloženje svih članova posade na brodu rasli.

U malo ribarsko naselje Odešild (Oudeschild) na ostrvu Teksel, brod je uplovio u 16:00 časova.

Do večere vreme je prekraćeno kratkim obilaskom lučice, prodavnice suvenira i lokalnog kafića, punog navijača, koji su zdušno navijali za Holandiju protiv Slovačke, Naravno, pridružili smo im se. Kada se Holadnija plasirala u dalji tok takmičenja, svi smo vikali: “HUP HOLAND!!!”.

Večera tačno u 18:00, a zatim ponovo obilazak Odešilda. Sa nevericom utvrđujemo da muzej pomorstva ne radi “baš ponedeljkom”, ali tu je fudbalica na male goliće, koju su učenici odigrali u čast svoje drugarice Ivane i uživanje u večernjem suncu (nakon monsuna u Srbiji), koje ovde iznad 53-će paralele zalazi tek u 22:30.

Toliko toga novog, uzbudljivog, udruženog sa dugim putovanjem poslalo je sve na počinak tačno na vreme za povečerje po brodskom rasporedu u 23:00.

Jutro, 07:00, novo prijatno iznenađenje… kapetan Fišerman, u maniru pravog spikera sa radija je preko brodskog razglasa, uz brz ritam rok numere, posadi zaželeo dobro jutro.

Doručak u 07:30, isplovljenje u 08:00 i pravac Alkmar preko luke Den Helder, gde se između ostalih nalaze i brodovi Holandske ratne mornarice. Nakon prolaska kroz prevodnicu Kopfaderšutšlois (Koopvaardersschutsluis) brod je uplovio u svetski poznat sistem Holandskih kanala, gde se na vodi odvija 50% ukupnog saobraćaja Holandije.

Male kuće na obalama kanala, kao iz Liliputanije, osvojile su nas svojom lepotom i jednostavnošću, a one opet ponosne na svoje godine, tačnije rečeno vekove, daju nam do znanja da iako malene, njihova vrednost nije ni približno tako niska.

U svakom slučaju oduševljava preciznost i sklad uređenog saobraćaja, gde semafori na mostovima i kanalima vrše propuštanje kamiona, automobila, vozova, brodova... Sve podseća na užurbani vodno-kopneni mravinjak, gde niko nije nervozan, mirno sačeka svoj red i nastavlja dalje svojim putem. I na ovom delu puta naši učenici vrlo rado preuzimaju svoju smenu na kormilu. Plovidbu uskim kanalima, gde se ne mogu mimoići dva broda, već se takav manevar odvija na stajankama gde je kanal proširen, prihvataju naši momci kao uobičajenu situaciju i veoma precizno kormilare. Za to vreme ekipa koja je zadužena za rad na palubi, pere palubu, uređuje opremu za vez broda, proverava konope i vrši farbanje malih oštećenja boje na nadgrađu i oplati broda.

Nakon 34 km plovidbe po kanalu privezujemo se na molo u centru Alkmara. Grad koji vas na prvi pogled šarmira, prijatan, miran, vremešan, ponosan na svoju staru arhitekturu na desnoj obali, nudi male prodavnice u isto tako malim ulicama, ali nam pruža i levi obraz - obalu, gde se naspram starine vidi moderan pristup i prisustvo vremena koje dolazi.

Ovde se odvija i prva smena u posadi, sa broda je otišao g-din Martin, a na brod je došao direktor Pomorske akademije g-din Mintjes.

G-din Mintjes, iskusan pomorac, koji vas u momentu očara svojim neposrednim i iskrenim pristupom, nakon pozdrava gostiju iz Beograda, dugo je razgovarao dirktorkom i profesorima iz brodarske škole.

Razgovaralo se o projektima prilagođavanja edukacije u brodarskim školama evrope, EDINNA i NELI, u čiji sastav ulazi i naša škola. Takođe je bilo reči o proširivanju saradnje među našim školama i stvaranje mogućnosti da naši učenici odlaze na stažiranje na holandske brodove. G-din Mintjes je istakao da će u tom pravcu usmeriti sve svoje aktivnosti.

Vreme do i nakon večere potpuno je iskorišćeno za obilazak grada i šoping; ne mora se posebno napomenuti da se kolekcija fotografija i video klipova sa ovog putovanja meri Gb-ima.

Bez ikakvih prigovora zbog vremena, disciplinovano i za primer, naši su učenici bili na brodu u 22:00. Družeći se sa svojim vršnjacima iz Holandije, lagano su se pripremajući za noćni odmor. Brod je odisao harmoničnom domaćom atmosferom, ali se osećala i lagana nestrpljivost... da, ujutru se isplovljava za Amsterdam – san svih pomoraca.

Novo jutro i nova pesma za buđenje, ovog jutara Pink Floyd, a onda prijatan glas kapetana Fišermana: „Good morning, the Sun is shining, coffee is ready, get up and don't be lazy“.

Kao sat precizno, po rasporedu, isplovljavamo i lagano napredujemo kanalima prema Amsterdamu. Prolazimo pored stovarišnih terminala, brodogradilišta i pogona za remont malih brodova, oseća se približavanje industrijskom delu Holandije, jer široki travnati predeli puni stada stoke i modernih vetrenjača elektrana na vetar, ustupaju mesto terminalima, fabrikama, stovarištima i odjednom se nađete u čudu, plovite kroz prijatne mirise kakaa, čokolade i biskvita... Domaćini nam kažu da plovimo kroz kanal mesta Zonštat (Zaanstad) gde je glavni artikal trgovne i prevoza kakao i da smo na prilazu Zaanse Shansu, istorijskom području gde je započela industrijska revolucija u Holandiji i mestu gde je krajem 17.veka ruski imperator Petar I Aleksejevič, poznatiji kao Petar Veliki, sa svojim bojarima izučavao pomorske veštine, navigaciju i brodogradnju, kako bi Rusiji omogućio prosperitet po uzoru na države Zapada.

Očarani prizorom starih vetrenjača, jedinstvenog znaka Holandije, svi kreću u obilazak ovog kompleksa koji ima male muzeje – vetrenjače. Tu su muzej hleba, sira, stolarije i klompi, uzgajanja lala, starih zanata... Za trenutak, vreme kao da je stalo i eto naših učenika u društvu posetilaca iz celog sveta, gde se pored svih boja, mirisa i suvenira, jednostavno prepuštaju igrama starim stotinama godina, igračkama od drveta, hodajući na štulama, terajući točak, nabacujući krugove na štap, preskačući školice... nikom ne nedostaje najnovija *pucačina* ili *strategija* na kompjuteru... sve je tako jednostavno, dečije radosno, puno smeha... verovatno bi tu ostali satima, ali predviđenih sat i po vremena vrtoglavo prolazi, a i vreme ručka je tu. Na brodu ručak je spreman, a kuvar Rajndor (Raindorh), koga već svi iz posade zovu Džejms (zbog poznatog Olivera) i ovaj put je opravdao svoje 15-godišnje radno iskustvo na brodovima. Svi brzo završavaju sa jelom i već u 12:50 plovidba se nastavlja. Još 2 sata do Amsterdama.

Isplovljavamo sa veza u Zonštatu i po desnom boku ostavljamo naselje, u kojem se nalazi kuća u kojoj je boravio Petar Veliki. Pomalo sugestivno gledajući na to, zamišljamo sebe u ulozi ruskih bojara, koji će po dolasku u svoju zemlju biti vinovnici unapređenja vodnog saobraćaja.

Ponosni smo na činjenicu da je naša škola uključena u EDINNA-e projekat i njegov sastavni deo, mrežu saradnje NELI, koja se odnosi na standardizaciju obuke i uvežbavanja po uzoru na STCW standard, koji važi na morima, a između ostalog ima za cilj povećanje javne svesti o ulozi i značaju novih, inovativnih nastavnih metoda u oblasti unutrašnje plovidbe, radi promovisanja konkretnih aktivnosti među mladima.

Pre uplovljenja na molo u centru Amsterdama, kapetan Fišerman brodom pravi veliki luk pored lučkih terminala za pretovar rasutog i kontejnerskog tereta, gde se vrši iskrcaj velikih prekookeanskih brodova. Učenici upijaju svaki detalj, zamišljajući sebe kao članove neke od ovih posada.

"Na biciklo ovde sam naviklo..." odzvanjaju nam u ušima reči poznate Čorbine pesme *Amsterdam*, dok po uplovljenju na molo ispred direkcije Amsterdamske luke, krećemo u obilazak jednog od najvećih gradova Holandije.

Zaljubljenjištvo u sport, rekreaciju i zdrav život Holanđana bude odmah jasniji, kada sazhate da je za jedan sat parkiranja u gradskoj zoni potrebno izdvojiti 8 €.

Kako je i ovde, prema zakonima EU radno vreme do 18:00 časova, trudimo se da što više obiđemo, vidimo i kupimo po koju sitnicu za svoje najdraže.

Podeljeni u grupe, svi se trude da pronađu i nešto za sebe, tako, dok se jedni žure do specijalizovane prodavnice sa opremom, uniformama i oznakama za pomorce, drugi kupuju majice sa slobodnijim naptisima i aplikacijama, uspomenu na *liberalni* pogled na život i uživanja u Amsterdamu, a treći opet zabavu nalaze u fotografisanju sa pantomimičarima na trgu ispred muzeja "Madam Tiso" (Madame Tussaud).

Metropola, kao i svaka druga, ali opet drugačija, ljudi svih fela, boja, nacionalnosti, vera, želja, nadanja..., ali nekako opušteni, neusiljeni, komunikativni..., "*nemaš pojma ko je ovde stranac"* (opet Čorba).

Vreme do zatvaranja prodavnica i večere prolazi dok *dlanom o dlan*, kratka pauza na brodu, a onda u obilazak grada brodom kroz kanale. Domaćini nam kažu da je ovo najbolji način da se uži centar i zanimljivosti Amsterdama obiđu u što kraćem vremenu, a opet sveobuhvatno.

Ovde je do izražaja došao naš poslovni južnjački mentalitet, **nema pazara bez cenjkanja**. Sa kapetanom jednog od turističkih brodića uspeli smo da dogovorimo obilazak za grupu uz uštedu od 2,5 € po osobi; nije puno, ali popust godi.

U jednočasovni obilazak tipskom bus-lađom krenuli smo u društvu turista iz Rusije i onda paradoks – za Ruse je kapetan pustio snimljen prezentacioni materijal na ruskom, a za nas na engleskom jeziku. Eto, imali smo *duplu* prezentaciju.

Amsterdam sa vode sasvim drugačije izgleda. Prvo zalazimo u područje luke, obilazimo glavnu železničku stanicu i onda ulazimo u sistem kanala, kojima je Amsterdam ispresecan.

Prošli smo pored Muzeja nauke, tehnike i brodogradnje (izgeld same hale na to upućuje), pa pored botaničke bašte kroz infrastrukturu starih prevodnica, ulazimo u gradski deo gde pored lepih četvorospratnica koje opasuju kanale, plovmo pored stambenih splavova između kojih ima taman toliko mesta da se mimoiđu ovi vodeni autobusi. I ovde se potvrđuje pravilo da su ljudi koji žive uz vodu opušteniji, prijatniji. Bez znakova da im sva ova promenada pored njihovih „domova“ smeta, s obzirom na to da je bilo i nekoliko „sudara“, oni mašu turistima, smeju se, čak i *poziraju* kada želite da ih slikate. A na vodi plovila i situacija raznih, čamac na kojem se održava proba hora, dve starije gospođe koje gliserom idu u provod, mali čun u kojem on njoj na gitari svira neku laganu stvar, *podgašeno* društvo koji sve poliva pivom, bus-brodići sa turistima i tako u nedogled.

Aparati i kamere samo škljocaju, zuje, čuje se smeh, dovikivanje, šale i dosetke, koje povremeno preseku objašnjenja prezentacije o mestima, imenima kanala, crkava ili znamenitostma koje nas prate sa leve ili desne strane.

Nezaboravnih sat vremena, u kojem shvatite zašto je Amsterdam *Severna Venecija*.

Vreme nam na ovom putovanju munjevito protiče. I ne okrenete se, a sve je već iza vas. Zahvalni smo samo što je sve tako ispunjeno, zanimljivo, neponovljivo i što se dešava baš nama.

Vraćamo se na polaznu tačku kod Hotela „Ibis“ i opraštamo se od novostečenih poznanika iz Rusije i ljubaznog kapetana, a onda pravac još jedna znamenitost Amsterdama,... samo da je okrznemo pogledom i vidimo o čemu to svi tako bombastično govore.

Kako je ovo i edukativno putovanje, učenici u pratnji profesora prelaze mostić preko kanala kod „Buldoga“, prvog coffeeshop-a u ulici *Crvenih fenjera*. Odmah vas zapahne karakteristični miris mokraće i shvatite da egzotika ovog mesta i nije ono što ste očekivali.

I ponovo reči Čorbinog *Amsterdama*, sve istina. Bio čovek ovde i znao je kako da to opiše. Slike sa ovog dela putovanja *nemamo*, pošto je fotografisanje zabranjeno i rizikujete da vam neki nabildani *Kerber* razbije aparat ili kameru; ali golih nema, mada je sve tako eksplicitno, šljašteće, pomalo dekadentno i na momente degutantno. A onda shvatite da nije draž u totalom razotkrivanju, već da onu notu uzbuđenja zapravo čini baš to nedorečeno, sakriveno i mogućnost da mašta učini svoje...

Bilo je edukativno...

Vremensko ograničenje na brodu i postoji da se mornari ne bi zaboravili, tako da smo u 22:30 svi bili na brodu i pripremali se za odmor, nakon ispunjenog dana, komentarišući najinteresantnije trenutke.

Mornar je ambasador svoje zemlje, grada, porodice i škole, tako da smo u tom *diplomatskom maniru*, početkom novog dana nakon doručka krenuli u obilazak Havengeboa (Havengebouw) Direkcije Amsterdamske luke, gde nas je po programu čekalo predavanje o poslovanju i smernicama razvoja luke Amsterdam.

Ovde smo, na 13-tom spratu direkcije, u prezentacionoj sali iz koje se kao na dlanu vidi čitava luka, od g-dina Džesi Gosea, direktora za marketing i kominikacije luke Amsterdam i četiri manje luke koje su u njenom sklopu, saznali da je luka Amsterdam četvrta luka po veličini u Evropi, koja na površini od 4.500 hektara sa preko 25.000 zaposlenih, godišnje primi 85.000 teretnih brodova, 200.000 RO-RO jedinica, vrši i direktni ship-to-ship pretovar, najveća je evropska luka za transport građevinskog materijala, godišnje izvrši i transport 2 miliona tona uglja iz severnomorske oblasti, najveća je svetska luka za transport kakaa... Najznačajniji deo u radu im je unapređenje zaštite čovekove okoline, s obzirom na razvoj velikih terminala za pretovar materijala za reciklažu.

Kroz prezentaciju i razgovor sa našim učenicima i profesorima g-din Gosse izražava zadovoljstvo zbog našeg prisustva, nastojeći da na pravi način predoči mogućnosti saradnje i razvoja vodnog transporta između naših zemalja.

U optimističnom raspoloženju napuštamo direkciju luke i u 10:00 isplovljavamo prema narednom odredištu, Stavorenu (Stavoren).

Stavoren, ili Starum, kako ga njegovi starosedeoci zovu, malo je ribarsko selo severne holandske provincije Frislend na obali jezera Ajslemer (IJsslemeer), najvećeg jezera zapadne Evrope, napravljenog 1932.g pregrađivanjem unutrašnjeg mora, inžinjerijskim projektom poznatim kao Zajdersovi radovi (Zuiderzee Works) koje je podeljeno 32km dugom branom Afslaidik (Afsluitdijk).

Put za Stavoren prvo se odvija kanalom Hetaj (HetIJ) do prevodnice Šelingvauder (Schellingwoude), iz koje se izlazi u jezero Ajmer (IJmeer), a zatim u Markermer (Markermeer), gde na samom izlazu iz previdnice postoji stajanka za brodove, koji su mahom u posedu porodica koje žive i rade na njima, na kojoj se brodovi mogu zadržati bez plaćanja takse 72 sata i gde se vrši ugovaranje poslova za prevoz robe i tereta.

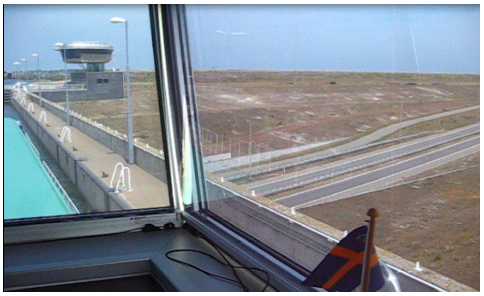

Plovidba ovim jezerima liči na plovidbu otvorenim morem, mada dubine koje se kreću u proseku oko 5 m, ne daju takav osećaj. Ono što svakako primećujete ploveći ovim vodama su jahte, jedrilice, jedrenjaci, brodovi, saobraćaj toliko intenzivan da, kako bi kapetan Fišerman rekao: “Ovakav prizor greje srce”. Dok prolazimo pored svetionika Vurtoren Marken (Vuurtoren Marken), kapetan nam objašnjava da svetioničarka koja tu radi nakon ostvarene radio-veze izađe na toranj i maše brodu. Odmahujemo i uskoro ulazimo u prevodnicu Naviduk (Naviduck) u mestu Enkhauzen (Enkhuizen), čija je karakteristika da se brodom prelazi preko autoputa.

Dok brod lagano prelazi iz Markermera u Ajslamer, gledamo drumski saobraćaj koji se odvija pod nama i šalimo se o paradoksu situacije “Men over board” (čovek u moru) u ovom trenutku.

U Ajslameru plene svojim izgledom autentični Frislendski jedrenjaci, *skutsjesileni*, sa rasponicom (spritsail) sprit-jedrom razvijenim u 16.veku. Od domaćina saznajemo da Stavoren i ostala mesta provincije Frislend govore frizijskim jezikom, drugačijim od holandskog, čuvaju svoju kulturu staru preko 2000 godina i mahom se bave gajenjem poznate šarene frizijske stoke i ribolovom.

Uživamo u plovidbi na popodnevnom suncu prebrojavajući jedra na horizontu, a onda iznenada, oglasio se brodski alarm. Karakterističan zvuk, sastavljen od serije kratkih tonova, dao nam je do znanja da je na brodu izbio požar. Preko brodskog razglasa začuo se glas kapetana Fišermana, koji je saopštio da je reč o protivpožarnoj vežbi (fire-fighting drill), jednoj od najvažnijih i najčešćih vežbi koje se na brodovima stalno sprovode u cilju spremnosti posade za vanredne situacije.

Posada se okuplja na zbornom mestu (Muster station), na krmenom delu palube, pored komandnomg mosta radi utvrđivanja brojnog stanja, a poručnik Jasen dolazi obučen kao astronaut u zaštitno vatrogasno odelo sa spirotronom (aparatom za disanje) i šlemom. Nakon prozivke, svi se upućujemo na pramac, gde se spaja protivpožarno crevo i mlaznica, a g-din Jason kreće sa “gašenjem požara” na sidrenom uređaju.

Požar je uspešno pogašen i oprema za vežbu pospremljena, izvršena je kratka analiza, a mi nastavljamo da prebrojavamo jedra na horizontu.

Stavoren je pred nama, vidimo veliki broj jarbola koji se odmaraju u lučici. Nakon uplovljenja, po boku broda se postavljaju stepenice i formira kupalište po svim pravilima sigurnosti. Učenici iz Beograda i Harlingena organizuju takmičenje u otkačenim skokovima u vodu. Zabava traje do večere, a onda šetnja Stavorenom i obavezna utakmica na male goliće, Holandija – Srbija 1:6. Ko zna možda u budućnosti imamo šanse.

Stavoren vas pridobije u momentu, poželite da ovo bude mesto gde ćete provesti ostatak života, jednom rečju, bajkovito...

Ono što je nas je dodatno očaralo je prodavnica pomorskih antikviteta. Vremešni vlasnik, g-din Rob, ponosno pokazuje svaku lampu, inklinomer, kompas... i objašnjava sa kojeg je broda koji eksponat. Nismo mogli da odolimo, kupili smo i mi sebi po koju sitnicu. Rastajemo se u prijatnom raspoloženju uz poziv domaćina da ponovo dođemo. Obećavamo i nastavljamo obilazak lučice u kojoj se bok uz bok odmara flota jedrilica krstaša. Uživamo u smiraju dana, ponovo neverujući da Sunce odbija da zađe u vreme na koje smo navikli negde dole južno.

Umor nas savladava i dok krećemo na počinak, sa žaljenjem konstatujemo da je pred nama još samo jedna noć u Holandiji, a onda sledi dvodnevni povratak kući.

„Good morning, the Sun is shining, coffee is ready...” ponovo jutarnji program kapetana Fišermana, okupljamo se salonu za doručak i našem učeniku Nikoli Gajiću čestitamo rođendan uz simbolični poklon.

Isplovljavamo za Harlingen i sa setom se opraštamo od Stavorena. Odlazimo u svoje kabine koje moramo da pospremimo pre odlaska sa broda, jer na brodu sve obavljate sami – posluge nema. Slažemo svoje torbe i kofere, proveravamo jesmo li nešto zaboravili, ostavljamo u ormare zadužene prsluke za spašavanje (live jackets) i predajemo ključeve od kabina.

U 10:30 prolazimo prevodnicu Lorensz Luis i za pola sata uplovljavamo na vez sa kojeg smo pre pet dana isplovili. Autobus je već pred brodom i mi iznosimo svoje stvari.

U salonu se okupljamo da se još jednom pozdravimo sa svojim prijateljima. Direktor pomorske akademije g-din Mintjes, u svom oproštajnom govoru rezimira protekle dane i ovu uspešnu vožnju i saradnju, izražavajući neskriveno zadovoljstvo nama kao dobrim gostima i kvalitetnim pomorcima i lađarima, odajući našim učenicima priznanje da su veoma vešti navigatori, dok je za svoje momke rekao da su veštiji u radu sa konopima prilikom vezivanja broda.

Nakon g-dina Mintjesa reč je uzela naša direktorka g-đa Tanja Đokić, koja je uz reči hvale za kompletnu organinizaciju u sprovođenju ove vožnje, zahvalila domaćinima predajući im simbolične poklone, monografiju o istoji i kulturnom nasleđu Srbije, te pločicu sa znakom i imenom naše škole i maketom koluta za spasavanje, ručnim radom naših učenika u čast ovog druženja. Zahvaljujući se na poklonima, Holanđani nam kažu da će pločica krasiti komandni most broda.

Od domaćina je svako od nas dobio kompas-privezak sa natpisom „MARITIEME ACADEMIE HARLINGEN“, uz želju da u životu uvek držimo *pravi kurs*.

Završavamo ovo predivno druženje, još uvek neverujući da je pet dana tako brzo prošlo. Unosimo stvari u autobus u pratnji novostečenih prijatelja i dok se opraštamo, pozivamo ih da obavezno dođu kod nas u Beograd, što oni zdušno obećavaju, napominjući da će „Princes Maxima“ sledeće godine krenuti na vožnju od Harlingena do Konstance u Rumuniji, obilazeći sve pomorske škole i akademije na svom putu po Evropi kroz transevropsku vodenu magistralu Rajna-Majna-Dunav.

Na svoj put do Beograda krećemo kopnom, a pred nama je 1860 km na ne baš udobnim sedištima minibusa.., ali mladost sve podnese, pa se nakon 40 sati putovanja, od kojih 11 sati pauze u Salzburgu (o tome nekom drugom prilikom) ponovo nalazimo u zagrljaju naših najdražih, nestrpljivi da im prenesemo svoje predivne doživljaje i neponovljiva iskustva.

Ruski bojari ili srpski pomorci i lađari, sve jedno, imalo se u Holandiji šta videti i naučiti, ali smo i mi njih ponešto naučili o nama.

“Prinses Maxima“ do nekog novog putovanja, *mirno more* i *dobre vode*…

kap. Mario Bogdanović